

С.В. Олійник Музична вітальня як форма художньої комунікації (спогади з присмаком кави) // *COMPENDIUM MUSICUM*: колект. монографія / Н.Г. Мозгальова, О.Ю. Теплова, Н.В. Ліва. [Редактор-упорядник: В.М. Синицін]. – Вінниця: ПП ТД «Едельвейс і К», 2018. – С. 368 – 374.



*Олійник Світлана Василівна
кандидат педагогічних наук, доцент
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

**МУЗИЧНА ВІТАЛЬНЯ
ЯК ФОРМА ХУДОЖНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ
(спогади з присмаком кави)**

Далекі восьмидесяті... Як інколи хочеться полинати у минуле і зіграти себе спогадами про найкращі роки – роки студентської юності. Щасливе студентське життя, сповнене ентузіазму, молодого запалу, любові до музики, поваги до викладачів, планів на майбутнє, а також безтурботності, мрій і творчих прагнень.

Кілька днів вступних іспитів і ти – студентка музично-педагогічного факультету Вінницького державного педагогічного інституту імені М. Островського (1983-1987рр.). Потім – знайомство з викладачами:

В. Синиціним (клас фортепіано), Л. Ставинською (клас вокалу), В. Гуменюком (диригування та участь в оркестрі народних інструментів – клавешні гуслі), М. Юхновським (гармонія, історія музики), Л. Холодковою (гармонія, сольфеджіо), Т. Плесніною (методика музики), С. Приваловим (сольфеджіо, поліфонія), О. Шапошніковою (хор-клас) та іншими. Прекрасні педагоги закохані у свою професію. Через роки ми несемо їхні настанови, стиль викладання, все те, чому нас учили протягом чотирьох років навчання у вузі.

Особливо хочеться пригадати заняття з фортепіано в класі Володимира Михайловича Синиціна – нині кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії. Пам'ятаю перші заняття, які відбувалися не лише за основним розкладом, а щоденно! Високий, статний педагог вразив своєю відкритою інтелігентністю, щирістю і простотою. З перших днів спілкування дивувало постійне запрошення на урок: «Я чекаю вас завтра, на три хвилини, знайдіть час – покажете пару тактів». Це руйнувало вже закладені стереотипи навчального процесу (зазвичай спеціальність – двічі! на тиждень). Було не зрозуміло, що можна встигнути вивчити «на завтра», коли щодня по чотири пари і репетиції оркестру народних інструментів. Але щоразу кожного «завтра» у рідному 303 класі сиділо на перервах між парами кілька студентів, з якими по черзі Володимир Михайлович уточнював, намічав основні фактурно-інтонаційні особливості творів у межах однієї-двох фраз, показуючи варіанти їх виконавської трактовки.



Уже на перших заняттях відбулося знайомство з педагогічним досвідом Й. Баха, методику звукоутворення якого В. Синицін активно використовував. Цікаво було відпрацьовувати звукове туше на основі елементарних технічних вправ, гам, нескладних музичних творів, удосконалюючи різні види *legato*, *staccato*, *portato*, *portamento* тощо. З часом сформовані прийоми і навички, переносилися на твори основної програми. Мені тоді вперше відкрився процес звукоутворення, розуміння музичного звуку як смислової одиниці музики, бачення стильових особливостей композиторського письма. З кожним наступним уроком нам відкривалися професійні тонкощі виконавської майстерності.

Особливістю методики викладання В.М. Синиціна була робота над програмою в ансамблі – на двох роялях. Володимир Михайлович грав твір, а тобі треба було встигнути за рухом його думки, трактовкою, темпом, штрихами і т.д. Не встигаєш? Починаємо спочатку!



Досить часто у навчальному репертуарі студентів були фортепіанні переклади циклічних форм і жанрів (концерт, симфонія) і просто ансамблеві твори для двох роялів. Пам'ятаю скільки ми працювали над першою частиною Шостої симфонії П. Чайковського в дуєті з моєю однокурсницею і подругою Світланою Бистрицькою. Творча «прем'єра» твору відбулася на одному з камерних вечорів, які були чудовою сторінкою процесу навчання у класі Володимир Михайловича. На цих вечорах панувала атмосфера мистецтва, творчості, духовності.



Камерні музичні вечори (ми називали їх «кофейники») не обмежувалися суто музикою. Поки заварювалася кава Володимир Михайлович розпочинав таку гру: він читав кілька рядків із поезії відомого автора, а хтось зі студентів (хто швидше пригадає!) повинен був запропонувати свій варіант на одне з ключових слів заявленого викладачем тексту. Так ми включалися у своєрідне коло поетичних уривків, від чого всім було дуже весело і створювалася невимушена атмосфера вечора. У такий спосіб мудрий учитель знімав психологічне напруження перед виступом і цілий вечір звучала музика, зачаровуючи наші молоді серця магією звуків.

Володимир Михайлович витончено підбирав до музичних творів, що виконувалися студентами його класу, поезії, слайди картин живопису і, навіть, фрагменти з прози (згадую, як грали твори Д. Шостаковича, а між ними зачитували уривки з оповідань М. Зощенка). Зазначу, що іноді поєднання зразків різних видів мистецтва не завжди було зрозумілим, оскільки ми – студенти більше тяжіли до прямих асоціацій: осіння пісня – поезія про осінь – картина осіннього пейзажу. Але асоціативний ряд образів поступово розширювався, ми набували досвіду.

Крім фортепіанних творів на музичних «кофейниках» звучали романси. Згадую репетиції Наталії Кравцової – тоді студентки четвертого курсу. Робота йшла над романсами К. Дебюссі: до уваги бралось все – особлива інтонаційність французької мови у поєднанні з музично-кolorистичними фарбами мотивів і фраз, витончена імпресіоністична чуттєвість подачі звуку, примарність звукоутворення. Володимир Михайлович – надзвичайний концертмейстер! Слухаючи робочі і, тим паче, концертні виступи, спостерігаючи з боку, вловлюєш не лише музику в цілому, а й відчуваєш мову пауз, цезур, агогічного дихання мотивів і розумієш це як єднання душ, унісонність серцебиття.



Такі концерти проходили не лише у 303 класі. Володимир Михайлович знаходив все нові зали для творчих заходів. Це були загальноосвітні школи, училища, технікуми Вінниці та Вінницької області. Більше всього запам'ятався ряд лекцій-концертів в органній залі міста. Затамувавши подих, ми заходили до цього храму музики. Працівники закладу так оберігали все, що не дозволяли нам торкатися, навіть, кришки роялю – Steinway & Sons, підлаштовувати стілець, лишній раз виконати твір, щоб звикнути до нового інструменту перед виступом.

Знаменним явищем у нашому навчально-творчому житті були великі програмні концерти. Прикладом такого заходу був концерт із творів Б. Лятошинського. Володимир Михайлович охопив практично весь діапазон фортепіанної творчості композитора, залучивши студентів і викладачів до цієї роботи: п'ять прелюдій ор. 44, дві прелюдії ор. 38, Концертний етюд-рондо, «Слов'янський концерт». Звичайно, спочатку твори звучали в межах нашого вузу та на різних сценах міста. Взагалі, Володимир Михайлович налаштовував на те, щоб вивчені протягом навчання твори весь час «тримати в руках» і при необхідності їх можна було б включити до програми того чи іншого концерту, а на кінець 4 курсу сформувати з них концертну програму. Цікава історія сталася зі мною, коли несподівано зупинивши мене на перерві В. Синицін раптом запитав чи є у нас третя пара, бо якщо немає треба виступити у концерті з прелюдією Б. Лятошинського. Пари у нас не було, а визнати, що я твір давно не повторювала мені було ніяково і я сама не знаю

як погодилася на цю пропозицію. Сорок хвилин у трамваї я вчитувалася в ноти, пригадуючи текст прелюдії. Виступ відбувся. Все пройшло добре. І я тоді на собі відчула силу здатності до внутрішньої концентрації усіх духовних резервів, які у складних ситуаціях дійсно активізують увесь творчий потенціал митця. Ця здатність не виникає сама по собі, вона формується в результаті щоденних планомірних занять, які були нормою на уроках у Володимира Михайловича.

Кульмінацією цієї діяльності стали концертні поїздки на музично-педагогічний факультет Київського педагогічного інституту ім. О. М. Горького та Львівської державної консерваторії ім. М.В. Лисенка.



Особливі незабутні враження залишив Львів: сама подорож, місто, навчальний заклад, студенти, що нами опікувалися, викладачі, які після концерту висловлювали нам свої думки і побажання.

Дуже приємно, що й нині продовжується моє спілкування з Володимиром Михайловичем. Він і сьогодні веде активну педагогічну, музикознавчу, просвітницьку діяльність: викладає, пише наукові роботи, виступає з доповідями на міжнародних науково-практичних конференціях і семінарах,

бере участь у лекціях-концертах тощо. На сторінках цієї статті хочеться побажати Вам, шановний мій Учителю, міцного здоров'я, талановитих студентів, нових наукових праць і творчих досягнень!